

«Спачатку было ў нас

Пад зоркай песняра

Слова ў паэта — гэта *сапраўднае мастацтва* — мастацтва слова, гукаў, фарбаў, у якім жыве і якім жывы чалавек. І хіба толькі паэт можа ўбачыць у змрочным, някідкім, халодным — чароўнае, «*красу, і светласць, і прастору*».

нам дбаць «*аб шыраце духоўнай*», цаніць жыццё як найбольшы Божы дарунак, зберагчы-абараніць «*цвяток радзімы васілька*». Імя Максіма Багдановіча для гарадзенцаў асабліва шанаванае. Бо адсюль паэт забраў самыя чыстыя, самыя ранішнія дзіцячыя ўражанні: светлыя

суразмоўніцтва з «бацькам нацыі» (В. Рагойша), вялікім прарокам **Янкам Купалам**, чыё імя пачэсна носіць Купалаўская *Alma mater*. Яна і ёсць беражніцай дум і дзей вялікага Купалы. Зрэшты, «*пад светлым імем Купалы*» (з гімна Купалаўскага ўніверсітэта) для купалаўцаў адкрываецца новы свет, новыя магчымасці захаваць і сцвердзіць суверэннасць любай Беларусі. Бо Купала-творца веставаў словам сваім, у якім раскута і ўпэўнена валадарылі светланосныя заветы «*людзьмі звацца*», мець «*больш самачыннасці*» і займаць «*свой пачэсны пасады між народамі*». Ці не Купалаў бескампрамісны Гусляр, гусям якога «*не пішуць законаў*», — чынны ўзор для Творцы?.. Але Купала быў не толькі паэтам-празрадліцам. Ён абагаўляў, схіляўся перад высакародным, годным воблікам беларускай дзяўчыны — «*царыцы*» — Маладой Беларусі. Менавіта яна, «*сама царыца ў залатой кароне*», уяўлялася яму эталонам нацыянальнай красы. Ідэал беларускай дзяўчыны — «*самой царыцы ў залатой кароне*», валадарніцы «*нашай старонкі*» — узор годнага чалавечага сцвярджэння для юных асоб, студэнтак, якім мроіцца і карона-вяночак «*з сонца і кветак-пралесак*», і «*дзяўчына, кветка-лілея*», і «*музыка дзіўная*»... Безумоўна, у кожнага Купала-творца *свой*, кожны чытач знаходзіць у Купалавых радках *сваё*, перажытае і пражытае... Але як высакародна і годна, калі маладыя ўразлівыя душы ўслед за Купалам-прарокам імкнуцца тварыць жыццё з любоўю да бліжняга, каб нападунца яго «*песняй вясны лебядзінаю*». Сімпаатычна і сімптаматычна, нават паказальна, калі студэнты-купалаўцы, якія пакуль што спрабуюць сваё піро ў пісьменніцкім майстэрстве, з гонарам называюць сябе **КУПАЛАЎЦАМІ**. І гэта паказчык прыналежнасці не толькі да ўніверсітэцкай Купалаўскай *Alma mater*, якой лёсам

наканавана дастойна насіць імя аднаго са шляхетных беларускіх паэтаў, але і да Купалавай Беларусі. Бо Янка Купала ўскладаў пачэсны спадзеў на беларускую моладзь, каб «*адбудаваць... святлейшую будучыню*» (верш «Моладзі» (1914), артыкул «Моладзь ідзе!» (1919) і інш.), звяртаўся кранальна шчыра: «*мілая, слаўная моладзь*», «*слаўная вечна ў вечным народзе*», «*ідзі з словам святым: Беларусь!*»

Цётка... Алаіза Пашкевіч, якую заслужана называюць жанчынай-легендай Беларусі... А для гарадзенцаў гэта асабліва знакава, бо Алаіза Пашкевіч — наша слаўная зямлячка, першая беларуская паэтэса — хацела быць і стала «*песняй у народзе*». Бо стагоддзе таму Цётка-асветніца прароча звярталася да моладзі з просьбай *шанаваць роднае слова*. Гэта быў кліч-завет дбайнай руплівіцы нашаніўскага палетка, педагога, сапраўднай будзіцелькі беларускага слова. У моладзі Цётка бачыла будучыню. І ў яе лірычнай гераіні Касі, «*багіні, царэўне*» студэнткі-філалагіні адчуваюць узвышэнне годнасці Асобы; усведамляюць, што сапраўдная — класічная — літаратура — пра чалавека і для чалавека.

Таму ў перазоўным дыялогу гучаць выбаленыя і шчымлівыя радкі ўласных, прысвечаных беларускім класікам, вершаў нашых студэнтаў-купалаўцаў 2-га і 3-га курсаў спецыяльнасці «Беларуская філалогія». Яны — студэнцкая моладзь — годныя пераемнікі Багдановічавай, Купалавай, Цётчынай Беларусі. І тут — у кожнага з іх — ёсць *свая мелодыя пакуты, свая нота ў надзвычайнай інтымнасці адчування класічнага паэтычнага радка*...

Аліна САБУЦЬ,
кандыдат філалагічных навук,
дацэнт кафедры беларускай філалогіі
Гродзенскага дзяржаўнага
ўніверсітэта імя Янкі Купалы
Фота з сайта *adukar.com*

Мой Янка Купала

(лірычная замалёўка)

Гусям, княжа, не пішуць законаў...

Я. Купала

Янка Купала... Не, ён не толькі мой асабіста, ён наш, беларускі. Наш, сапраўды. Ён наш боль і наша радасць, ён нашы лекі душы, ён — гэта і ёсць Беларусь.

Колькі ўжо мінула з тых часоў, калі не стала песняра слаўнай беларускай песні... А яго дух жывы, ён побач з намі ідзе па вялікай дарозе жыцця. Жывуць яго глыбокія словы ў сэрцах, у думках, у душах. І ніхто, нават калі б хацеў, не можа пазбавіцца іх. Не, не таму, што яны дакучлівыя, а таму, што яны важныя, знакавыя, таму і бессмяротныя. Таму і пускаюць карэнне ў беларускай душы з самага маленства, з калыскі і матчынай мовы.

Ён вучыў любіць любы сэрцу куточак, вучыў думаць, выказвацца па-беларуску, вучыў шукаць адказы на пытанні, якія здаваліся невырашальнымі. Менавіта Купала натхняў звяртацца да вытокаў таго, з чаго вытканы мы ўсе: да мінулага, да гісторыі, якая не павінна быць забыта, якая не павінна быць пакладзена ў чорную скрыню. Сапраўдны беларус, не толькі па нацыянальнасці, але і па стане душы, вучыў не забываць свайго, роднага.

Янка Купала — гэта змагар за народнае шчасце, змагар Бацькаўшчыны. Змагар, які заклікаў берагчы, абараняць краіну, якую так намагаліся забраць, вырваць з рук і сэрца. Ён — змагар, які заўсёды казаў толькі праўду, які мовіў ісціну. Ён не мог пісаць пра нешта чужое, не знаёмае ні вачам, ні сэрцу. Ён пісаў пра сваё, пра наша, пра беларускае.

Янук — наш гусяр, мелодыі якога гучаць узнісла, высакародна і адначасова проста, так, што зразумець іх, пазнаць можа кожны. Але ніводзін з чужыны, замежжа не адчуе ў іх сапраўднага беларускага духу. Гэта па сіле толькі нам, беларусам. Ніхто не адчуе гэтыя ноты так, як адчуваў Купала і як завяшчаў адчуваць іх нам. Гуслі яго — гэта народнае жыццё, гэта людзі. І гучалі гэтыя гуслі па-рознаму: то жалобна, то ўзнёсла, то рамантычна. Але заўсёды яны трымалі ў сабе непакісаны беларускі дух.

Янка... Янук... Так проста, па-роднаму заўсёды хочацца называць яго. Ён не толькі наш настаўнік, бацька, але і наш брат, самы лепшы сябра, які дастойна, годна сплаціў свой доўг перад народам. А ці зробім мы тое ж самае?..

Вольга НАВІЦКАЯ,
студэнтка 3 курса

Фота Кастуся Дробава.